

MELITÓN TÖREDÉKEI

I.

Magasztaljátok az Atyát, ti, szentek!
Éneket zengedezzetek az anyának, ti, szűzek!
Énekeljünk, szerfölkött magasztaljuk, mi, szentek.
Dicsőüljete meg menyasszonyok és vőlegények,
Mert megtaláltátok vőlegényeteket, Krisztust!
Igyátok a borotokat, menyasszonyok és vőlegények,
.....¹⁴¹

(Papyrus Bodmer XII, O. Perler, Méliton de Sardes, Sur la Paque et fragments, SCh 123, 128. old.)

II.

(Euszebiosz, Egyháztörténelem IV, XXVI, 4–11).

III.

A szardeszi püspök Meliton, több más Jusztinosz által neki sugallt dolog után, ezt mondja:

„Mi nem tisztelünk semmiféle érzéketlen sziklát, hanem az egyetlen Istent, aki mindenek előtt létezett, s az ő Krisztusának, idők előtti Igéjének tisztelői vagyunk”.

(Chronicon Paschale PG 92; 632 A SCh 123, 222. old.)

IV.

Melitón Eklogái

(Euszebiosz, Egyháztörténelem IV, XXVI, 12–14)

V.

Melitón a húsvétról

(Euszebiosz, Egyháztörténelem, IV, XXVI, 3)

VI.

Melitón János Jelenések könyvéről

„Az ázsiai Melitón azt mondja, hogy ő (ti. a lázadó Absalom) a Krisztus királysága ellen fellázadó Sátán előképe”.
(Órigenész, ad Ps. 3. inscp. PG 12; 1120 A)

VII.

Melitón Krisztus megtestesüléséről

A Krisztus megtestesüléséről írt harmadik könyvében Melitón ezt válaszolja:

„Akkik ésszel bírnak, azok számára semmiféle szükségszerűség nem következik abból, amit Krisztus megkeresztelkedése után cselekedett, az ő testének és lelkének igazsága és valósága hasonlatos a mi emberi természetünkhöz. Amiket Krisztus a keresztség után cselekedett, főképpen a csodák, rávilágítanak az ő testbe rejtett istenségére, s meggyőzték erről a világot. Egyszerre volt Isten és tökéletes ember, meggyőzött bennünket két lényegről, és megkeresztelkedése után a három éven át végbevitt csodáival istenségéről, a megkeresztelkedése előtti harminc évével pedig emberségéről, ez alatt az idő alatt a testhez tartozó gyengeségek elfedték istenségének jeleit, noha az idők előtt létező igaz Isten volt Ő.”

(Anastasius Sin. Hod. 12 PG 89; 228D–229 B)

VIII.

„Izraelita kéz okozott szenvedést Istennek” – mondja a szardeszi püspök, Melitón, a Szenvedésről tartott beszédében.

(Anastasius Sin. Hod. 12. PG 89; 197 A)

IX. a.

(Euszebiosz, Egyháztörténelem, V, XXVIII, 5)

b.

Melitón szardeszi püspök a keresztségi fürdőről
„Melyik feltüzesített aranyat, ezüstöt, bronzot vagy vasat
nem merítenek a vízbe? Ezek közül az egyiket azért, hogy
még ragyogóbb színű legyen, a másikat pedig azért, hogy
a bemártás által edződjék. Az egész földet esők és folyók
öntözik, és miután megázott, szépen megművelik. Hason-
lóképpen az egyiptomi föld is, ha megöntözte a folyó,
bőségesen termette a gabonát, teli kalászatokat, a jó áztatás
által százszoros termést hozott. Az aláhulló esőcseppek
magát a levegőt is mossák. Mossák az esők anyját, a tarka
szivárványt, mely a felső vizeket ívben lefelé hajlítja,
amiért vizeket irányító szélnek is mondják.

Ha pedig a megfürdetett mennyei lényeket akarod látni,
fordulj most az óceán felé, ott újabb csodát mutatok neked;
áradó hullámokat, s mérhetetlen tengert, tiszta vizet, mely
a Nap keresztelő medencéje, a csillagok megfényesítésének
helye, a Hold fürdője. Biztos módon tudod meg tőlem,
miként veszik a misztikus fürdőt.

Amikor a Nap nappali pályáját tüzes paripáival meg-
nyitja, miközben körpályáját bejárja, tüzes formát ölt,
olyan, mint a lángra lobbant lámpa, áttüzesíti útjának
szakaszát is, így ha valaki közelebbről látná, úgy tűnne
neki, hogy tíz lángoló villáma elnyeli a földet, majd meg-
félemlítve leereszkedik az óceánba. Belül tüsszel telt érc-
gömbhöz hasonlít, nagy fénnel ragyog, megfürdik a hi-
deg vízben, nagy hangot adva ki közben, de ragyog fénye;
a belső tűz nem alszik ki, hanem még jobban ragyog. Így
van ez a Nappal is, tüzes, mint a villám, fürdőt vesz a hideg
vízben, mely egyáltalán nem oltja ki, hanem kioltatlanul
megőrzi tűzét. Miután megmosdott a misztikus fürdőben,
nagyon örvendezik, mert a víz szinte tápláléka. Teljes
egészeben ugyanaz marad, mégis új Napként kél az embe-
rek felett, miután megerősítette a mélység, megtisztította
a fürdő, elűzte az éjszaka sötétjét, ragyogó nappalt szült.

Pályájához igazodnak a csillagok, fejt ki hatását a Hold; megfürödnek ezek is a Nap keresztelő medencéjében, mint jó tanítványok, mert a csillagok a Holddal együtt a Nap nyomában járnak, ezért tiszta a fényük.

Ha pedig a Nap a csillagokkal és a Holddal együtt megfürdik az óceánban, miért ne merítkezett volna meg Krisztus is a Jordánban? Az ég királya, a teremtés fejedelme, a napkelet, aki az alvilágban levő holtaknak megjelent és a földi halandóknak is, és egyedül ő az a Nap, mely a mennyből kél nekünk.”¹⁴²

(Pitra, *Analecta Sacra*, II, 3–5. old. SCh 228–32. old)

X.

Szardeszi Szent Melitón egyik művéből

„Mert megkötöztetett, mint kos (Ter 22, 9 – mondja Urunkról, Jézus Krisztusról –, s mint juhot vitték a leölésre (Iz 53, 7), és mint a bárányt feszítették meg, a fát vállain cipelte, úgy vitték a leölésre, ahogyan Izsákot vitte atyja (Ter 22, 13). Krisztus szenvedett, Izsák azonban nem szenvedett, ő csak előképe volt Krisztusnak, aki a jövőben szenvedni fog. (Krisztus előképeként mégis kelthetett csodálatot és félelmet az emberekben. Mert új misztérium lett láthatóvá, a fiú, akit atyja levágásra a hegyre vitt, összekötözte és az áldozati fára tette, serényen készülve leölésére. Izsák pedig hallgatott, mint a megkötözött kos, „nem nyitotta meg ajkát”, szavát sem lehetett hallani. Nem ijesztette meg a tör, nem riasztotta meg a tűz, nem szomorította meg a szenvedés, az Úr előképeként viselkedett. Középre volt téve Izsák, mint megkötözött kos, s ott állt Ábrahám, tartotta a csupasz tör, nem szégyellte megölni fiát.)”

(J. B. Pitra, *Specilegium Solesmense*, II, LXIII. old. SCh. 123, 234. old)

XI.

Szardeszi Melitón egyik művéből

„Az igaz Izsák helyett a kos jelent meg leölésre, hogy megoldódjanak Izsák kötelékei. A kos leölése megváltotta Izsákot. Így mentett meg minket is az Úr megölése árán megkötözve feloldozott, és feláldozva megváltott minket.”
(uo.)

XII.

Melitón egyik művéből

„Valóban bárány volt az Úr, mint a kos, melyet Ábrahám látott Szabek bokrán fennakadva (Ter 22, 13). A bozót a keresztet jelentette, az a hely pedig Jeruzsálemet, és a bárány az Urat, akit megkötöztek a leölésre.”
(uo.)

XIII.

Melitón egyik művéből

(A töredék hitelessége igen kétséges)

(„A szarvakon fennakadt”, a szír és a héber a „felfüggesztett” a kereszt legvilágosabb előképének mondja ilyenképpen, és ezt még pontosabban fejezi ki „a kos”; nem bárányról beszél, mely fiatal, mint Izsák, hanem „kosról”, amilyen az Úr volt, azaz felnőtttről. Ahogyan a „szabek” bozótot – mely a megbocsátás – a szent keresztnek nevezte, úgy Ezekiel is könyvének végén (Ez 47, 3) „a megbocsátás vizének” nevezte azt, ami a szent keresztséget előre ábrázolta. A bűnbocsánatot két dolog adja meg, a Krisztus általi szenvedés és a keresztség.”)
(uo.)

XIV.

Melitón, szardeszi püspöknek a Lélekről
és testről írt értekezéséből

„Az Atya azért küldte a mennyből test nélkül Fiát, hogy miután a Szűz méhében megtestesült és emberként megszületett, életre támassza az embert és összegyűjtse tagjait, melyeket a halál szétszórt, amikor az embert megosztotta...

A föld remeg és alapjai meginognak, a Nap elrejtőzik, az elemek rendje felborul (Mt 27, 51 Lk 23, 44 Ev Petri V, 15), és a nappal elváltozott, mert nem tudták elviselni, hogy Uruk a fán függött. A teremtés megborzadt és csodálkozva mondta: Mi ez az új misztérium? Elítélik a bírót, s nem szólal meg, látni lehet a láthatatlant, s nem pirul el; a felfoghatatlant elfogják, s nem méltatlankodik; a mérhetlent megméri, s nem tiltakozik; aki mentes a szenvedéstől, szenved, s nem áll bosszút; a halhatatlan meghal, s egy szót nem szól; eltemetik a mennyeit, s ezt eltűri. Mi ez az új misztérium? A teremtés elámul. Amikor Urunk feltámadt halottaiból, és eltiporta a halált, legyőzte az erőt, és feloldozta az embert, akkor megértette minden teremtmény, az emberért ítélték el a bírót, miatta lett látható a láthatatlan, (a felfoghatatlan felfogható), a mérhetetlen megmérhető, a szenvedéstől mentes szenvedő, a halhatatlan halandó, érette temették el a mennyeit. A mi Urunk ugyanis emberként született, elítéltetett, hogy megadja a kegyelmet; legyőzetett, hogy feloldozzon, szorongatták, hogy minket megoldjon, szenvedett, hogy az ember irgalmasságot találjon, meghalt, hogy minket éltesen, eltemették, hogy feltámadjon.”

(Otto, Corpus Apologetarum, IX, 419. old. Sch 123, 236–38).

XV.

Meliton A keresztről írt értekezéséből

„Emiatt jött el hozzánk, azért, hogy mivel testetlen, a mi természetünkből alkosson magának testet. A bárány, mely megjelent, pásztor maradt; akit szolgának tudtak be (Fil 2, 7), nem tagadta meg a Fiú méltóságát. Mária hordozta, Atyja öltöztette be; a földön járt, közben betöltötte az eget; gyermekként jelent meg, s nem vesztette el örökkévaló természetét; testet öltött, s isteni természetének egyszerűségét nem sértette meg ezzel; szegénynek látszott, s nem vesztette el gazdagságát (2 Kor 8, 9); emberként táplálékra szorult, Istenként nem szűnt meg a világot táplálni (Mt 6, 26); szolga alakot öltött, s az Atyához való hasonlóságát nem vesztette el, teljes egészében változatlan természetű volt. Pilátus előtt állt (Mt 27, 2), és az Atyánál volt, a keresztre feszítették, s tartotta a világmindenséget.” (Otto, Corpus Apologetarum, IX, 419. old. SCh 123, 238–39. old.)

XVI.

Meliton A hitről c. művéből

„A törvényből és a prófétákból gyűjtjük össze mindezt, amit Urunk Jézus Krisztusról prédikálunk, hogy bizonyítsuk Kedvességednek:

Ó a tökéletes értelem, Isten Igéje, aki a hajnalcsillag előtt született (Zsolt 109, 3).

Ó a teremtő (az Atyával), az ember alkotója, aki

„mindenben minden” volt (1 Kor 15, 28),

aki a patriarkákban patriarka, a törvényben törvény,

a papok között papi fejedelem, a királyok között az első,

a prófétákban próféta, az angyalokban az angyalok

fejedelme,

a beszédben az Ige, a lélekben a Lélek,

az Atyában Fiú, az Istenben Isten,

király mindörökkön örökké.

Ő az, aki Noében kormányos lett, aki Ábrahámot vezetve,
akit Izsákkal megkötözték, aki Jákobbal vándorolt,
akit Józseffel eladtak, aki Mózással vezetett,
(aki a népnek törvényt adott), aki Józsuével, Nun fiával
kiosztotta az örökséget,
aki Dávidban (énekelt), és a prófétákban előre megmondta
szenvedését,
aki a Szűzben megtestesült, aki Betlehemben született,
akit a jászolban pólyába csavartak, akit láttak a pásztorok,
akit dicsőítettek az angyalok, imádtak a mágusok,
akit János bemutatott, (és akit a Jordánban megkeresztelt),
(aki a pusztában kísértést szenvedett, aki Úrnak bizonyult),
aki az apostolokat összegyűjtötte, aki a királyságot
hirdette,
aki meggyógyította a bénákat, (megtisztította a leprásokat),
aki a vakoknak fényt adott, aki feltámasztotta a halottakat,
aki a templomban megjelent, akinek a nép nem hitt,
akit Judás elárult, akit a papok elfogattak,
(akit Heródes elé vezettek), akit Pilátus elítélt,
kinnek testét szegek fűrták át, akit a fára felfüggesztettek,
akit a földbe eltemettek, aki feltámadt a holtak házából,
aki megjelent az apostoloknak, aki a mennybe emelkedett,
aki az Atya jobbán ül, (és akit az Atya megdicsőített).
Ő a holtak nyugalma, az elveszettek megtalálója,
világosság a sötétben levőknek, a foglyok megmentője,
a tévelygők vezetője, a szomorkodók menedéke,
(az üldözöttek pásztora), az egyház vőlegénye,
a kerubok kocsija, az angyali seregek vezére,
Isten az Istentől, Fiú az Atyától,
Jézus Krisztus, király mindörökké. Ámen.”
(Otto, Corpus Apologetarum, IX, 420. old. Sch 123,
240–44. old.)